

Revisionsrapport 3/2018

Genomförd på uppdrag av revisorerna
September 2018

Upplands-Bro kommun

Granskning av arvoden till förtroendevalda

EY

Building a better
working world

Innehåll

1	Sammanfattning	2
2	Inledning	3
2.1	Bakgrund.....	3
2.2	Syfte.....	3
2.3	Avgränsning	3
2.4	Genomförande	3
3	Revisionskriterier	4
3.1	Kommunallagen (2017:725)	4
3.2	Kommunfullmäktiges bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda .	4
3.2.1	Fast arvode och mötesarvode samt ersättningar uppkomna i samband med sammanträde	5
3.2.2	Ersättning för förlorad arbetsinkomst.....	6
3.2.3	Ersättning för förlorade pensions- och semesterförmåner	6
3.2.4	Övriga ersättningar.....	7
4	Organisation	8
4.1	Kanslistab	8
4.2	Personalstab Lön	9
5	Stickprovsgranskning.....	10
6	Svar på revisionsfrågorna och sammanfattande bedömning	12
6.1	Sammanfattande bedömning och rekommendationer	13
7	Bilagor.....	14
B1.	Källor.....	14

1 Sammanfattning

EY har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer genomfört en granskning av arvoden till förtroendevalda. Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt att det finns ett lagenligt och ändamålsenligt regelverk för arvoden till förtroendevalda samt att det finns en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll gällande hantering av arvoden.

Sammantaget är bedömningen att kommunala regelverk och rutiner i stor utsträckning beskriver hur arbetet ska genomföras och vilket ansvar olika funktioner har. Granskningen visar dock på omfattande brister vad gäller tillgången till underlag och kunskap om lönesystemet.

Vi konstaterar också att kontroll av underlag ej genomförs och att kommunen inte ifrågasätter underlag så länge underlaget inte avviker kraftigt från det normala. Bland annat har arvodeslistor med uppenbara brister emellanåt godkänts.

Vidare har det framkommit att det för vissa förtroendeposter saknas angiven ersättningsnivå samt att regelverk och praxis för vissa ersättningar behöver förtydligas.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- ▶ Säkerställ att rutinen för insamling av underlag fungerar
- ▶ Tillse att underlag arkiveras på ett sätt som möjliggör uppföljning och kontroll
- ▶ Genomför stickprovskontroller för att säkerställa att kompletta underlag finns och att korrekt ersättning betalas ut
- ▶ Säkerställ att ersättningsnivåer fastställs för samtliga förtroendeposter
- ▶ Säkerställ rutiner för hur de ersättningsnivåer partierna själva beslutar om ska kommuniceras till kanslistaben
- ▶ Se över modell och praxis för ersättning för förlorad arbetsinkomst för förtroendevalda

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Utbetalningar av arvoden och ersättningar till förtroendevalda är en känslig process i offentlig verksamhet. Felaktig hantering kan leda till förtroendeskada. För att skapa en ändamålsenlig hantering är det av vikt att det finns ett tydligt regelverk och att det genomförs kontroller för att säkerställa att rätt ersättning betalas ut.

Kommunallagen reglerar de förtroendevaldas rätt till skälig ersättning för de arbetsinkomster och ekonomiska förmåner som de förlorar på grund av uppdraget. Fullmäktige ska besluta enligt vilka grunder ersättning ska betalas. Att förtroendevalda som inte fullgör uppdrag på heltid eller en betydande del av en heltid ska erhålla ersättning för förlorad arbetsinkomster är en grundförutsättning för det demokratiska systemet. Lika viktigt är det att det finns tydliga riktlinjer för hur utbetalningar ska hanteras av kommunen för att inte underminera medborgarnas förtroende för demokratin.

Revisorerna har med utgångspunkt i genomförd risk- och väsentlighetsanalys beslutat att genomföra en granskning av kommunens hantering av arvoden och ersättningar för inkomstbortfall till förtroendevalda.

2.2 Syfte

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt att det finns ett lagenligt och ändamålsenligt regelverk för arvoden till förtroendevalda samt att det finns en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll gällande hanteringen av arvoden.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Överensstämmer kommunens regelverk för arvoden med bestämmelserna i kommunallagen?
- ▶ Finns det dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende hantering av arvoden och kostnadsersättningar för förlorad arbetsinkomst till förtroendevalda?
- ▶ Finns det en tydlig och kommunicerad ansvarsfördelning?
- ▶ Genomförs det tillräckliga kontroller som säkerställer att rätt ersättning betalas ut till förtroendevalda?

2.3 Avgränsning

Granskningen avser kommunstyrelsens ansvar för utbetalning av arvoden. Stickprov har tagits bland samtliga nämnder förutom överförmyndarnämnden.

2.4 Genomförande

Granskningen har genomförts i form av dokumentgranskning och intervjuer med ansvariga tjänstepersoner. Vidare har tio stickprov tagits av utbetalningar av arvoden till egenföretagare med förtroendeuppdrag i kommunstyrelsen och övriga nämnder.

Intervjuer har genomförts med:

- ▶ Löneadministratörer vid Personalstaben Lön
- ▶ Kanslichef
- ▶ Utvecklingschef

3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut.

I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Kommunfullmäktiges *Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda* (antagna av kommunfullmäktige 2014-12-17)

3.1 Kommunallagen (2017:725)

I kommunallagens 4 kap. §§12-18 regleras på vilket sätt förtroendevalda har rätt till ersättning.

I lagen (§§12-13) anges att förtroendevalda har rätt till skälig ersättning för de arbetsinkomster och ekonomiska förmåner som de förlorar när de fullgör sina uppdrag. Förtroendevalda med funktionsnedsättning har rätt till skälig ersättning för resekostnader som uppkommer när de fullgör sina uppdrag.

Vidare fastslås (§14) att förtroendevalda med barn som har behov av tillsyn har rätt till skälig ersättning för kostnader för barntillsyn som uppkommer när de fullgöra sina uppdrag.

Det anges att fullmäktige ska besluta om riktlinjer för ersättning enligt paragraferna ovan.

Av §16 framgår att fullmäktige får besluta att förtroendevalda i skälig omfattning ska få

- ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget utöver vad som följer av 13 och 14 §§,
- arvode för det arbete som är förenat med uppdraget,
- pension, och
- andra ekonomiska förmåner.

Beslutar fullmäktige att arvode betalas ska arvodet bestämmas till lika belopp för lika arbete.

För den som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid gäller att denne ska få ekonomiska och andra förmåner som svarar mot de löne- och anställningsvillkor som gäller för dem som är anställda i kommunen.

3.2 Kommunfullmäktiges bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda

I december 2014 antog kommunfullmäktige nya bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda (*Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda*, samt dokumentets bilaga: *Bilaga UBFS 5.1*). Bestämmelserna rör inte förtroendevalda som fullgör uppdrag på heltid. Där anges nivåer för en stor del av de fasta och rörliga arvoden samt ersättning för förlorad arbetsinkomst. Av bestämmelserna framgår även när tjänstgörande ledamöter, närvarande ersättare och andra förtroendevalda som medgetts närvarorätt har rätt till ersättning. Ersättningsnivåerna räknas upp årligen efter hur riksdagsledamöternas grundarvode förändras. Gruppleदारarvode och oppositionspott¹ fördelas inom varje parti efter partiets önskemål. Resekostnader (som kilometerersättning) regleras efter det kommunala reseavtalet för anställda.

---

¹ regleras i *Ersättning för förtroendevalda*

Förtroendevalda med uppdrag som utbetalar mer än 75 % av heltid i årsarvode har inte rätt till arvoden för sammanträden eller ersättning för förlorad arbetsinkomst. Förtroendevalda med uppdrag som utbetalar mer än 40 % av heltid i årsarvode har inte rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst.

3.2.1 Fast arvode och mötesarvode samt ersättningar uppkomna i samband med sammanträde

Huvudsakligen består ersättning vid sammanträde av grundarvode samt timmarvode för sammanträden som överstiger två timmar i tid.² Till dessa tillkommer kilometerersättning för de mötesdeltagare som kör bil, ersättning för förlorad arbetsinkomst, parkeringskostnad och justeringsarvode. Summor eller tid för som ska ersättas noteras i arvodeslistan.

I vissa fall förekommer uppgifter om medresenär. Uppgifter om barntillsynskostnader samt kostnader för tillsyn och vård av anhörig kan förekomma men anges i intervju med chefer vid kansliavdelningen vara mycket ovanliga. I stickprovsgranskningen förekommer ett fall av "medresenär" och ingen av de andra mer ovanliga ersättningarna.

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda i Upplands-Bro, 2018 års summor

Arvode	Utgår till	Ersättning
Fasta arvoden		
Årsarvode	Förtroendevalda efter ansvarspost (ordf. & v.ordf. i fullmäktige, nämnd och arbetsutskott, förtroendevald revisor & överförmyndare)	13 ersättningsnivåer, 33 poster
Gruppledararvode	Förtroendevald i partiet (partigrupp fördelar)	Efter intern uppdelning
Extra gruppledararvode från politisk sekreterare*	Förtroendevald i partiet (partigrupp fördelar)	Efter intern uppdelning
Oppositionspott*	Förtroendevald i partiet (partigrupp fördelar)	Efter intern uppdelning
Rörliga arvoden		
Mötesarvode: Grundarvode	Samtliga närvarande vid sammanträde	339 kr
Mötesarvode: Timmarvode	Som ovan, för sammanträdestid >2 timmar	169 kr/tim
Justeringsarvode	Mötesdeltagare som tilldelas rollen som protokolljusterare	Oklart**
Övrig ersättning		
Kilometerersättning	Mötesdeltagare, anges på arvodeslista	2 kr och 90 öre/km
Medresenär	Mötesdeltagare, anges på arvodeslista	5 öre/km
Barntillsynskostnader	Mötesdeltagare, anges på arvodeslista	93 kr/tim
Vård och tillsyn av handikappad eller svårt sjuk	Mötesdeltagare, anges på arvodeslista	93 kr/tim
Handikappad förtroendevalds särskilda kostnader (ersätts för faktiskt belopp men med maxbelopp per dag)	Mötesdeltagare, efter begäran i samband med sammanträden	max 1116/dag
Kostnader som uppkommer i samband med sammanträde	Mötesdeltagare, efter begäran mot kvitto	-

* Extra gruppledararvode från politisk sekreterare samt Oppositionspott nämns inte i kommunala regleringsdokument för ersättningar. Hur summan som fördelas inom partierna regleras har inte framkommit

** Justeringsarvode nämns inte i kommunala regleringsdokument för ersättningar, nivån för arvodet är därmed inte tydlig

² Regleras i § 8 *Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda*. Tolkningen av § 8 är inte uppenbar och har tolkats enligt ovan av löneavdelningen.

I samtal med kanslichefen har ersättningsnivån för justeringsarvodet angetts vara ett grundarvode per justeringstillfälle.

3.2.2 Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Förtroendevalda har rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst samt förlorad pensions- och semesterförmån. Kommunen ersätter den tid som motsvarar tiden för själva sammanträdet samt tiden för resor till och från sammanträdet. Om förtroendevald får ett större löneavdrag än vad som är motiverat av den tid som krävs för deltagande i sammanträdet ersätter kommunen den förtroendevalde med den summa som kan styrkas med intyg från arbetsgivaren. Intyg kan vara kopia på lönebesked eller liknande.

Egenföretagare har rätt till ersättning beräknad enligt schablon. Ersättning utgår endast för sammanträde som pågår dagtid. Till grund för beräkningen ska intyg finnas från Försäkringskassan som visar nivån för sjukpenninggrundande inkomst (SGI) eller intyg som visar föregående års taxerade inkomst. Tiden som sammanträdet tar i anspråk och SGI-nivån är vad ersättningen för förlorad arbetstid baseras på. Någon redovisning om faktiskt inkomstbortfall är inte nödvändig.

Den schablonmetod som används för beräkning av timersättning för egenföretagare är följande:

$$\frac{((\text{Sjukpenninggrundande inkomst per år} / 260) \times 30 \text{ dagar})}{165 \text{ timmar}}$$

165 timmar

Förtroendevald ska själv yrka ersättningen. Yrkandet ska vara framställt till kommunen inom ett år från dagen för sammanträdet eller motsvarande.

Förlorad arbetstid i samband med sammanträden anges på arvodeslistan i timmar, på samma sätt för egenföretagare som anställda.

En synpunkt på ovan är att det inte är uppenbart vad schablonen avser att räkna ut och kan förenklas genom att ändra till SGI/1430. Det är oklart huruvida schablonen ger en korrekt ersättning till egenföretagare när dennes slutliga timersättning, debiterbara tid och fasta kostnader har tagits hänsyn till och om den står i proportion till motsvarande ersättning för anställda.

Ytterligare två synpunkter noteras rörande ersättning för förlorad arbetsinkomst:

- ▶ Försäkringskassan anger 346 000 kr som tak för SGI för 2018. Taket förändras varje år men medför att inkomster som överskrider taket inte tas med i beräkningen av SGI (SGI-Guiden).
- ▶ Något inkomsttak för ersättning för förlorad arbetsinkomst finns inte specificerat.

3.2.3 Ersättning för förlorade pensions- och semesterförmåner

Förtroendevald har rätt till ersättning för förlorad semesterförmån med högst 12 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst samt för årsarvode och gruppleदारarvode.

Förtroendevald har även rätt till ersättning för förlorad pensionsförmån med högst 4,5 % på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Den förtroendevalde ska själv yrka ersättningen. Ersättning utgår maximalt för de två senaste kalenderåren innan ansökningstillfället.

3.2.4 Övriga ersättningar

Utöver vad som anges ovan framgår även bland annat regler om särskilda arvoden till gruppleddare. Särskilda skrivningar finns också om hur arvodet ska minska för förtroendevalda med årsarvode eller för förtroendevalda med särskilt arvode som på grund av sjukdom är förhindrade att fullgöra sitt uppdrag under tid som överstiger två månader.

Rörande resekostnader anges att resor till och från sammanträden, som överstiger två kilometer, ersätts enligt de grunder som fastställs för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet. Ersättningen är i nivå med partsöverenskommelse BIA (2010).

Utlägg som sker i samband med uppdrag hanteras, som alla anställdas utlägg, mot redovisning av kvitton. Detta gäller dock inte för sammanträden i kommunhuset där summan för parkeringsavgift endast noteras på arvodeslista.

4 Organisation

4.1 Kanslistab

Kanslistaben ansvarar för insamling och förberedande av underlag för samtliga ersättningar till förtroendevalda.

- ▶ Närvarolistor från sammanträden
- ▶ Underlag arbetsinkomst från arbetsplats eller SGI från Försäkringskassan
- ▶ Kvitto för redovisning av utlägg i samband med sammanträde
- ▶ Underlag för fasta arvoden och uppräknig av övriga arvoden kopplade till sammanträden.

Nämndsekreterare och kommunsekreterare arbetar med registrering av närvaro vid sammanträden och insamling av underlag för ersättningar kopplade till sammanträden, som till exempel milersättning, dessa anges på så kallade arvodeslistor.

Arvodeslistan går runt bland ledamöter som signerar och fyller i reslängd till mötet (för KM-ersättning), eventuell medpassagerare, förlorad arbetsinkomst (i timmar), timmar med barnvakt eller dylikt, justering och kostnad för parkering. Tiden för mötesstart och slut noteras av närvarande nämnd-/kommunsekreterare. Därefter skickas närvarolistan digitalt till lönehandläggarna vid löneavdelningen samt arkiveras digitalt och fysiskt på kansliet.

Rutiner för arbetet beskrivs i varje nämnds rutindokument, för exempel se *Rutiner Kommunfullmäktige*. Revisionen avviker genom att sekreterare inte närvarar vid sammanträden. När ordinarie sammanträden sker utanför kommunhuset närvarar alltid sekreterare. Vid vissa sammanträden som vid den politiska majoritetens mål- och ramdialog med kontorscheferna närvarar inte alltid någon sekreterare, då registreras uppgifterna istället av ordförande som lämnar arvodeslistan till kanslistaben.

Fasta arvoden utgår enligt kommunal bestämmelse (se ovan). Fasta arvoden är kopplade till förtroendeposter inom kommunen. Utöver dessa finns partiarvoden; gruppleदारarvoden och oppositionspott som partierna själva bestämmer över. Partierna ska genom gruppledaren meddela kansliavdelningen på vilket sätt arvodena ska fördelas bland partiets företrädare. Ingen formell process finns rörande detta. Uppdelning och förändring av potten kan meddelas muntligt eller skriftligt. Kansliet dubbelkollar de nya beloppen med gruppledaren innan den uppdaterade informationen skickas till kommunens löneavdelning.

Utlägg som sker i samband med uppdrag hanteras, som alla anställdas utlägg, mot redovisning av kvitton till kanslistaben.

Löneinkomst ska styrkas genom intyg från den förtroendevaldes arbetsplats. Intyget ska vara underskrivet av chef vid dennes arbetsplats. Intyget lämnas till kansliavdelningen och skickas därefter till *Lön* för registrering och arkivering. För egenföretagare ska inkomsten styrkas av:

"intyg från försäkringskassan som visar sjukpenninggrundande inkomst eller intyg som visar föregående års taxerade inkomst." (Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda, § 3).

I granskningen noteras att intyg som visar föregående års inkomst för företagare i praktiken är intyg skrivna av de förtroendevalda själva, där de uppger sin inkomst utan tillhörande dokument som styrker uppgiften. Det är oklart huruvida detta är i enlighet med intentionen i § 3, *Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda*.

4.2 Personalstab Lön

I personalstabens undergrupp *lön* (i denna text även kallad löneavdelning) ansvarar fyra medarbetare för hela kommunens utbetalning av lön och ersättning. Det dagliga arbetet utförs av samtliga anställda på enheten förutom uppgiften att i lönesystemet fylla i de fasta nivåerna för ersättning. I lönesystemet anges årsarvoden och grund för ersättning för förlorad arbetsinkomst personligt för varje förtroendevald beroende på befattning och efter inskickat underlag. Mötesarvoden och kilometerersättning anges som schablon i lönesystemet och är samma för alla. Uppgifterna uppdateras minst årligen.

I löneavdelningens rutindokument framgår tydlig ansvarsfördelning och arbetsrutin rörande vilken funktion som ansvarar för vilken del av tillhandahållandet och hantering av arvodeslistor (mötesnärvaro), reseräkning samt uppgifter om arbetsinkomst och arvoden. Därtill finns tydliga manualer för hantering av lönesystem i de fall vikarie eller annan ovan personal behöver hantera löneutbetalningar.

I intervju med personal från löneavdelningen lön framkommer att rutinerna fungerar väl, att lönesystemet är lätthanterligt och att felaktiga löneutbetalningar är mycket ovanliga. Huruvida underlagen är felaktigt ifyllda eller om uppgifter inte stämmer bedöms inte av lönehandläggarna då samtliga underlag är attesterade och godkända av relevant funktion (i denna granskning kanslistaben) som därefter skickar underlagen till lönehandläggarna.

Vid sent inskickade underlag kan utbetalningar försenas, men detta kan åtgärdas med extra utbetalning om behov finns.

Löneavdelningen får underlag från kansliavdelningen i form av:

- ▶ Underlag för fasta arvoden kopplade till förtroendeposter, uppdelning av gruppleदारarvode och oppositionspott samt uppräknig av övriga arvoden.³
- ▶ Arvodeslistor (närvarolistor från sammanträden)
- ▶ Övriga arvodesunderlag
- ▶ Underlag för styrkande av lön från anställning eller SGI (företagare) som sedan utgör underlag för ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Innan utbetalning sker genomförs alltid en kontroll av utbetalningen där lönesystemet kontrollerar varje utbetalning för avvikelser från det normala. Exempel på avvikelse oms upptäcks kan vara att en nolla för mycket angetts av misstag rörande exempelvis kilometerersättning.

---

³ Timarvode, grundarvode, ersättning för barntillsynskostnader, ersättning för vård och tillsyn av handikappad eller svårt sjuk och ersättning för handikappad förtroendevalds särskilda kostnader

5 Stickprovsgranskning

Ett urval av tio förtroendevalda gjordes för särskild granskning av utbetalning av ersättning. Urvalet gjordes genom att välja samtliga tre förtroendevalda med egna företag som lämnat in underlag till löneavdelningen för ersättning av förlorad arbetsinkomst. Sju förtroendevalda valdes därefter genom en slumpmässig dragning av namn ur en lista över samtliga utbetalningar gjorda till förtroendevalda under perioden 2018-01-01-2018-06-30. Stickproven omfattar samtliga nämnder förutom överförmyndarnämnden.

Därefter begärdes underlag ut från löneavdelningen för samtliga utbetalningar till de tio förtroendevalda som valts ut för särskild granskning.

Löpande månadsarvoden betalas ut till nio av tio granskade förtroendevalda. Dessa utgörs av:

- ▶ Fasta arvoden för särskilda poster inom kommunen: Utbetalas till sex av tio.
- ▶ Gruppleदारarvode: Utbetalas till fem av tio.
- ▶ Extra gruppleदारarvode från politisk sekreterare: Utbetalas till två av tio.

Samtliga förtroendevalda får ersättning för mötestid.

I stickprovsgranskning av fasta arvoden hittas ingen avvikelse mot det underlag vi erhållit. Samtliga fasta ersättningar följer beslut för ersättningar och uppräknings såsom angetts ovan. En av de förtroendevalda har fått retroaktiv ersättning under början av året utan att det kunnat styrkas med underlag.

Vid granskning av övriga rörliga ersättningar har samtliga individer fått utbetalt medel för mötestid. Nio av tio har fått ersättning för resa med egen bil (kilometerersättning), en har fått ersättning för medresenär. Fem av tio har fått ersättning för förlorad arbetsinkomst, två för parkeringsavgift, två mot redovisning av kvitton och en för "resekostnader". Vi har jämfört de utbetalda medlen mot det underlag vi erhållit från kommunen i form av ifyllda arvodeslistor och underlag för förlorad arbetsinkomst.

Vi bedömer att omfattande brister finns i hanteringen av utbetalning av arvoden, vilket tar avstamp i följande konstateranden:

- ▶ Kompletta underlag som styrker gjorda utbetalningar har inte erhållits. Saknade underlag avser:
  - ▶ Underlag som styrker löneinkomst från anställning, i ett fall av fem.
- ▶ Utbetalda rörliga ersättningar avviker på flertalet poster från det underlag som inkommit.
  - ▶ Avvikelsen är sådan att utbetalda medel ofta är högre än vad underlaget medger, men även lägre i vissa fall. I de fall när utbetalningen är högre kan underlag möjligen saknas, men i de fall när utbetalningen är lägre är orsaken mer oklar. Avvikelserna är i vissa fall marginella men i flera fall betydande (avvikelsen uppgår till fem gånger det utbetalda beloppet).
- ▶ Kommunen har inte på ett fullgott sätt kunnat förklara på vilket sätt summeringar av ett antal uppgifter från arvodeslistorna görs i lönesystemet, såsom:
  - ▶ Antal möten
  - ▶ Mötestid som överstiger 2 timmar
  - ▶ Princip för avrundning av mötestider.

- Intervjuperson vid kanslistaben uppger att ersättning ska betalas ut per påbörjad halvtimme. Informationen fanns inte vid löneavdelningen.
- ▶ Summering av förlorad arbetstid
- ▶ Tid för justeringsarvode
- ▶ Ersättningsgrund för justeringsarvode (ersättning framgår inte av underlag)
  - Intervjuperson vid kanslistaben uppger att ersättningsnivån för justeringsarvodet ska vara ett grundarvode per justeringstillfälle. I granskningen har det konstaterats att utbetalningarna inte följer den principen, då utbetald summa per justeringstillfälle skiljer sig åt mellan de förtroendevalda.
- ▶ Felaktig hantering av arvodeslistor kan konstateras i tre fall:
  - ▶ Socialnämnden 2018-06-19 samt 2018-06-20. Två sammanträden är inskrivna på samma arvodeslista.
  - ▶ En arvodeslista från kommunfullmäktige saknar datum och tid för sammanträdet.
  - ▶ Utbildningsnämnden 2018-02-20 kl. 17,00-19,30 har fel datum angivet, mötet ägde rum 2018-03-13.
    - Att felet upptäcktes beror på att det 2018-02-20 fanns en annan arvodeslista från samma nämnd med överlappande mötestid.

Vi kan sammantaget konstatera att underlag saknas för att göra en bedömning av utbetalda ersättningar. Skillnader mellan vad underlaget visar ska betalas ut och vad som har betalats ut är betydande för varje typ av ersättning (förutom de fasta ersättningarna samt utbetalningar mot kvitton). I de flesta fall är utbetalningarna större än vad underlaget medger, vilket kan betyda att underlag finns men inte kommit granskningen till del. I vissa fall är utbetalda medel mindre än vad underlaget medger vilket tyder på att fel ersättning betalats ut.

6 Svar på revisionsfrågorna och sammanfattande bedömning

Nedan ges kortfattade svar på revisionsfrågorna.

Delfråga	Svar
1. Överensstämmer kommunens regelverk för arvoden med bestämmelserna i kommunallagen?	Ja, tydliga regelverk finns och följer aktuell lagstiftning. Dock kan det noteras att kommunens regelverk hänvisar till kommunallagen (1991:900).
2. Finns det dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende hantering av arvoden och kostnadsersättningar för förlorad arbetsinkomst till förtroendevalda?	Ja, för de flesta delar av arbetet finns det. Det saknas dock rutiner för hur de förtroendevaldas ersättningar som partierna själva bestämmer över ska dokumenteras och kommuniceras till kanslistaben. Det finns inte heller något tak för inkomster som fullt ut ersätts vid förlorad arbetsinkomst. Det saknas även dokument som styrker hur justeringsarvoden ersätts. Slutligen är det oklart om modellen för uträkning av timersättning för förlorad arbetstid för förtroendevalda egenföretagare är optimalt utformad.
3. Finns det en tydlig och kommunicerad ansvarsfördelning?	Ja, i nämndrutinerna anges tydligt rutiner och ansvarsfördelning för insamlande, arkivering och vidarebefordring av arvodeslistor. I löneavdelningens rutindokument <i>Förtroendemannarutin</i> och <i>Arbetsrutiner avseende Arvoden till förtroendevalda</i> anges tydligt process och ansvarsfördelning för registrering och arkivering av inkomna underlag för utbetalning. I granskningen konstateras det att underlag saknas för ett stort antal utbetalningar. Om detta beror på felaktiga utbetalningar eller på brister i hanteringen av underlag är oklart.
4. Genomförs det tillräckliga kontroller som säkerställer att rätt ersättning betalas ut till förtroendevalda?	Nej, kontroller genomförs som regel inte. Löneavdelningen har system för avvikande ersättningar vilket leder till att större fel upptäcks, men mindre fel, som till exempel små fel i begärd milersättning kan inte upptäckas i nuvarande system. Någon kontroll av uppgifter som ligger till grund för förlorad arbetsinkomst görs inte heller. De dokument som inkommer godtas utan att kontrolleras närmare. Avsaknaden av underlag för att styrka genomförda utbetalningar tyder även på att tillräckliga kontroller inte görs för att tillse att ersättningar är korrekta eller att underlag finns. I granskningen har det noterats att intyg som visar föregående års inkomst för företagare i praktiken är intyg skrivna av den förtroendevalde själv, där denne uppger sin inkomst utan att uppgifter styrks med relevant underlag. Det är oklart huruvida detta är i enlighet med intentionen i § 3, <i>Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda</i> .

6.1 Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Sammantaget är vår bedömning att kommunala regelverk och rutiner på ett tydligt sätt beskriver hur arbetet ska genomföras och vilket ansvar olika funktioner har. Vår bedömning är dock att det i något fall saknas angivelser av ersättningsnivåer för särskilda förtroendeposter.

I samband med stickprovsgranskningen konstaterar vi att underlag som verifierar utbetalningarna i stor utsträckning saknas. Kommunen har inte heller kunnat redogöra för grundläggande aspekter av hur lönesystemet fungerar vilket försvårat möjligheten att granska utbetalningarna.

Utöver detta har frågan väckts huruvida tillräckliga kontroller görs av inkomna underlag då mindre fel inte kan upptäckas med nuvarande system. Underlag ifrågasätts sällan eller aldrig om de inte avviker mycket stort från normala utbetalningar. Vår bedömning är att brister finns i kontrollen av underlag.

Modellen som används för att beräkna förtroendevalda egenföretagares ersättning vid förlorad arbetsinkomst riskerar att leda till att en ersättning som inte motsvarar den förlorade arbetsinkomsten utbetalas.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- ▶ Säkerställ att rutinen för insamling av underlag fungerar
- ▶ Tillse att underlag arkiveras på ett sätt som möjliggör uppföljning och kontroll
- ▶ Genomför stickprovskontroller för att säkerställa att kompletta underlag finns och att korrekt ersättning betalas ut
- ▶ Säkerställ att ersättningsnivåer fastställs för samtliga förtroendeposter
- ▶ Säkerställ rutiner för hur de ersättningsnivåer partierna själva beslutar om ska kommuniceras till kanslistaben
- ▶ Se över modell och praxis för ersättning för förlorad arbetsinkomst för förtroendevalda

Kungsängen 25 september 2018

Anders More
EY

Ragnar Bengtsson
EY

7 Bilagor

B1. Källor

- ▶ *Arbetsrutiner avseende Arvoden till förtroendevalda*. Upplands-Bro, Personalstaben Lön, Rutindokument.
- ▶ *Bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda*. Upplands-Bro kommun, Författningssamling Nr 5.1 U14, antagen av kommunfullmäktige 2014-12-17, Gäller från och med 2014-12-17.
  - *Bilaga UBFS 5.1. Förtroendemannaarvoden 2015*.
- ▶ *BIA (2010). Överenskommelse om nytt bilersättningsavtal- BIA. 31 3 02 03–KOMMENTUS FÖRLAG*
- ▶ *Ersättning för förtroendevalda*, Upplands-Bro, Protokoll från Kommunfullmäktige, Kf § 174, dnr 2014-000477, sammanträdesdatum 2014-12-17.
- ▶ *Förtroendemannarutin – registrering av Arvoden*, Upplands-Bro, Personalstaben Lön, manual, utskriven 2018-05-02.
- ▶ *Rutiner Kommunfullmäktige*, Kanslistaben, Upplands-Bro 2018-04-16
- ▶ SGI-Guiden, Försäkringskassan, hemsida ([länk](#)).